

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №33 (Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«20» маусымға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «19» маусым күні 21 сағаттан «20» маусым күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 19.06.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Калманбаева Р.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Молдағалиева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: moldagalieva_a@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

**2023 жылғы «20» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с, кей уақытта екпіні 23-28 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 10-15 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с, кей уақытта екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Теріскей Алатау	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Оңтүстік-батыс желі 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с, кей уақытта екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-16 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 12-17 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 7-12, күндіз 11-16 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 21-26 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Кей уақытта өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 18-23 градус жылы.
Өгем жотасы	Кей уақытта өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан батысқа ауыспалы, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 17-22, күндіз 25-30 градус жылы.
Сауыр	Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік батысқа ауысады 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 25-30, кей жерлерде 20 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде, күндіз жаңбыр (4-6 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (15-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 25-30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде, күндіз жаңбыр (4-6 мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (15-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жел оңтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауысады 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 23-28 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, кей жерлерде 7-12, күндіз 26-31, кей жерлерде 22 градус жылы.

2023 жылғы 19 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен үш тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Проходная өзені – сағасында орналасқан ГБ-де 1 см-ге су деңгейінің көтерілгені байқалды. Таудағы температуралық фон 9 °С мәнінен 23 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4341 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер
2023 ж. "19" маусымға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. Мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 18.06.	Мин. 19.06.	08 с. 19.06.	Күн. 18.06.	Түн. 19.06.	Орт. 18.06.	08 с. 19.06.	Орт. 18.06.	Макс. 18.06.	08 ч 19.06.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	15.2	6.8		6.3	2.4							*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			9.0			268	268				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			11.0			619	619				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	22.7	12.6										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			15.0			274	273	2.74	2.81	2.67	0	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			21.0			117	115				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			20.0			47	47	0.15	0.15	0.15	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			20.0		0.3	195	195	2.38	3.38	2.38	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			21.0			247	247				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			9.0			322	319	2.08	2.09	2.00	-2	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			12.0			279	279				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			12.0			73	73				0	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			23.0			290	289	2.76	2.89	2.73	+1	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			21.0			212	211	0.81	0.84	0.79	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0			299	297	6.56	6.16	6.32	-4	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054					0.7	121	117	10.9	10.9	9.30	-4	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			19.0			224	223				-2	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			20.0			312	311				-2	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	19.6	9.0		0.5	1.4	92	46				-61	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ*	2169												
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			18.0			264	262	13.0	13.3	12.3	-2	*
22	Мерке	Ұлбутуй қыс. ГБ	1026						121	120	3.46	3.52	3.40	0	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«20» маусымға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0-0,9 мм), күндіз кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-8 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	
	Теріскей Алатауы	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Жаңбыр, күндіз кей жерлерде қатты жаңбыр (1-16 мм), найзағай. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр (1-3 мм), найзағай, бұршақ, дауыл болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Кей уақытта өткінші жаңбыр (1-5 мм), найзағай, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Үзіліссіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Түнде кей жерлерде, күндіз жаңбыр (4-6мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (15-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы шамамен 3000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Кей жерлерде жаңбыр (1-5 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Орта таулы аймақтың негізгі бөлігі қар жамылғысынан босанды. Қар жамылғысының еруі жалғасуда. Түнде кей жерлерде, күндіз жаңбыр (4-6мм), кей жерлерде қатты жаңбыр (15-16 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Селдің пайда болуы жоққа шығарылмайды, өйткені ол жаңбырдың қарқындылығына және ұзақтығына байланысты. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.